תורה אור

א) אלא זריקה דלא כתב ביה אלא כהונה ותנן זרק בשמאל פסול ולא פליג ר' שמעון אמר *אביי פליג בברייתא דתניא ב) קבל בשמאל פסול ור"ש מכשיר זרק בשמאל פסול ורבי שמעון מכשיר. אלא הא דאמר רבא יד-יד לקמיצה למה לי מכהונה נפקא? חד לקומץ ג) וחד לקידוש קומץ *לרבי שמעון דלא בעי קידוש קומץ, ולמאן דאמר נמי דבעי קידוש קומץ ד) לר' שמעון *ובשמאל אבשורי מבשר, יד-יד דרבא למה לי? אי לקמיצה גופה אליבא דר' שמעון מדר' יהודה בריה דר' חייא נפקא *דאמר ה) ר' יהודה בריה דר' חייא מאי טעמא דר"ש דאמר קרא °קדש קדשים היא כחטאת וכאשם בא לעבודה ביד עובדה בימין כחטאת בא לעבודה בכלי עובדה בשמאל כאשם. לא נצרכא אלא לקומץ דמנחת חוטא סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר רבי שמעון שלא *יהא קרבנו מהודר כי קמיץ לה נמי בשמאל תתכשר, קמשמע לן: *קמץ ועלה בידו צרור או גרגר מלח או

פליג בברייתא · וה"ה ו) למתניתין ואי קשיא ליתיב מקמילה דלא כתיב אלא כהונה ותנן (לעיל דף ו·) קמץ בשמאל פסול ולא פליג רבי שמעון תריץ היינו טעמא דלא פליג במנחה כדאמרינן לקמן דנפקא ליה דשמאל ז) פסול מקדש קדשים היא (כמנחה) כחטאת וכאשם: מכהונה נפקא · דהא כתיב בה "וקמץ הכהן" ואמר רבא לעיל לרבנן דהיכא דכתיב אצבע או כהונה אינו אלא ימין, יד יד למה לי: לקידוש קומץ · (א) דבי מקדש לקומץ בכלי יתנהו בימינו לתוך הכלי: ולרבי שמעון דלא בעי קידוש קומץ · בפ"ב (לקמן כו·) דקתני שלא בכלי שרת פסולה ורבי שמעון מכשיר ח) ופליגי תרי אמוראי לקמן בגמ' ר' ינאי ור' נחמן בר יצחק חד אמר טעמא דרבי שמעון דלא בעי מתן כלי ט) דכיון דקמץ מכלי שרת מעלהו ומקטירו אפי' במקידה של חרס וחד אמר הכל מודים בקומץ שטעון קידוש והא דמכשר ר' שמעון שלא בכלי שרת י) בהקטרת המנחה קאמר והיינו דקפריך ולרבי שמעון דלא בעי קידוש קומץ כדמפרש רבי ינאי, ולרב נחמן יא) דאמר (בגמ') ר' שמעון בעי קידוש קומץ, בשמאל (ממעיט ליה) דמכשיר ר' שמעון אקידוש קומץ, כדאמרינן לקמן בא לעבודה בכלי עובדה בשמאל כאשם: יד יד דרבא למה לי אי לקמיצה גופה · דתיבעי בימין לרבי שמעון לא נפקא ליה מכהונה כדאמרינן לעיל לרבי שמעון כהונה בעיא אצבע: מאי טעמא דרבי שמעון · דאמר שלא בכלי שרת יב) עובדה כשרה בפ"ב (שם): יג) קדשי קדשים וגו' · במנחה כתיב: בא לעבודה ביד · שלא קידש קומץ בכלי אלא קמץ והוליך והקטיר בידו, עובדה בימין יד) °כחטאת [דחטאת] לבד בימין היא דכתיב בה אצבע וכהונה "ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו" (ויקרא ד): לעבודה בכלי · שקידש קומץ בכלי, עובדה לקידוש קומץ בשמאל כאשם מגורע דכתיב ביה שמאל אלמא מדאקשי לחטאת, מהכא נפקא דכל עבודות מנחה בעשות ביד ימין בעינן, ויד-יד למה לי: לקומץ דמנחת חוטא · איצטריך יד יד:

והרי זריקה ס' ותנן זרק בשמאל פסול ולא פליג רבי שמעון אמר אביי פליג בברייתא · תימה דלאו זה טו) בא במשנה בשום מקום ועוד הקשה ה"ר יעקב מאורלינ"ש (אמאי טז) פליג רבי שמעון כיון דלא כתב בה אלא כהונה מ"מ אתיא מהיקשא דזאת התורה דאמר לקמן בסוף התודה (דף פג·) ובזבחים פרק דם חטאת (דף צח·) מה חטאת אינה באה אלא מן החולין וביום ובידו הימנית אף כל ס' ופריך ידו הימנית מדרבה בר בר חנה נפקא דכל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין ומשני כדי נכתבה אי נמי סבר לה כרבי שמעון דכהונה בעיא אצבע משמע בהדיא דר' שמעון יליף שאר קרבנות מחטאת והשיב לו ר"ת דנרכינן הכא והרי מליקה ס' ותנן מלק בשמאל פסולה ומשנה היא בזבחים בפרק חטאת העוף (דף סח·) כי הכן לה התם כל הפסולים שמלקו מליקתן פסולה ואינה מטמאה בגדים אבית הבליעה מלק בשמאל או בלילה ס' והש"ס הביאה בקוצר שכן דרך הש"ס לקצר כמה משניות והסופרים טעו כאן וכתבו במקום מליקה זריקה ועוד אמר ר"ת דאפי' גרסינן זריקה אליכא למימר דהאי תנא סבר כרבי שמעון אבל ר' שמעון לא סבר לה כוותיה דלא יליף ימין בזריקה בשאר קרבנות מחטאת וקשה לפר"ת דאפילו גרסי"ן *)דמלק על כרחין אמת הוא דמכשר ר' שמעון זריקה בשמאל כדמוכח בכמון ומייתי לה בפרק קמא דזבחים (דף יג·) ופרק שני (דף כד·) מאי טעמא דרבי שמעון בא לעבודה בכלי עובדה בשמאל כאשם והיינו בזריקה אשם שהוא בשמאל דבקבלה לא מיירי דאפי' חטאת נמי לא בעי ימין בקבלה לרבי שמעון כדמוכח בפ"ב דזבחים (דף כד·) דאמר ר' שמעון וכי נאמר יד בקבלה ס' וצריך לתרץ דהאי תנא סבר לה כר' שמעון אבל ר' שמעון לא סבר לה כוותיה ואם תאמר לפר"ת יח) אי נמי גרים מלק מליקה נפקא לן בפ"ק דחולין יט) (דף כא·) מדכתיב ואת השני יעשה עולה כמשפט דדרשינן כמשפט חטאת בהמה מה חטאת בהמה אינה באה אלא מן החולין וביום ובידו הימנית והתם נמי פריך ימנית מדרבה בר בר חנה נפקא ומשני כ) *דכהונה בעי אצבע ומהיקשא נמי דזאת התורה נפקא עופות למאן דאית ליה היקשא כמו שפירשתי בריש פירקין ויש לומר דמליקה שהיא כנגד שחיטה לא נפקא ובהזאה מיירי דבעיא ימין אי נמי ההוא תנא סבר לה כההוא תנא דפליג בפ"ב דזבחים (דף כד·) על ר' שמעון ופוסל קבלה בשמאל משום דקסבר מקרא נדרש לפניו ולאחריו ומוקי אצבע דכתיב גבי חטאת גם על קבלה ולדידהו ילפינן שפיר מליקה בימין מחטאת דקבלה לא *שייך למילף דליתא בעוף וילפינן מליקה אבל ר' שמעון דקאמר קבל בשמאל כשר ולית ליה ימין בחטאת בהמה אלא בהזאה לחודה בעולת העוף נמי לא הוה בעי ימין במליקה אלא בהזאה דוקא ואם תאמר כיון דר"ש פליג במליקה א"כ מתניתין דזבחים פרק חטאת העוף (דף סח·) דמלק בשמאל ס' לא אתיא כרבי שמעון הא ע"כ כר"ש אתיא מדקתני סיפא או בלילה אינו מטמא בגדים אבית הבליעה ומפרש טעמא משום דכל שפסולו בקודש אינו מטמא בגדים ס' ומפרש בגמ' דכיון דהך שחיטה מתרת את האיסור פירוש שאם עלה לא ירד והיינו כר' שמעון דלר' יהודה נשחטה בלילה תרד דממעט לה מזאת היא העולה בפ"ב דזבחים (דף כז:) ויש לומר דההוא תנא סבר לה כר' שמעון בחדא כא) ופליג עליה בחדא אי נמי אפילו ר' יהודה היה מודה בעופות דלא ירדו משום לילה כיון דהוה פסולו בקודש דלא כתיבי מיעוטי אלא בבהמה ואם תאמר דבריש המזבח מקדש (שם פג:) מפקי ר' עקיבא ור' יוסי הגלילי מעולה וכבשים דמזבח מקדש אף הראוי לו ומאן דדריש מכבשים פוסל הרבה בעוף יותר מבהמה וי"ל דר' יהודה סבר כמאן דדריש מעולה ולא כבשים או משאר דרשות דהתם ורבינו שמואל מיישב גירסת הספרים ומפרש והרי זריקה דלא כתיבא בה אלא כהונה ותנן זרק בשמאל פסול כב) ומכיון דתנא כל הזבחים שקיבל בשמאל פסול כל שכן זריקה שהיא עיקר כפרה ולא פליג רבי שמעון אלא אקבלה ואי הוה פליג אזריקה הוה ליה לאשמועינן כח דהתירא דמכשר ר' שמעון בזריקה כג) וכל שכן בקבלה וא"ת וכיון דילפינן אצבע דחטאת מג"ש כד) מאצבע מצורע דהוי בימין היכי ילפינן ימין בשאר קרבנות מחטאת בהיקשא דזאת התורה הא פלוגתא דאמוראי היא בריש איזהו מקומן (זבחים נ·) אי דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקשא או לא ונראה מתוך כך דכל שכן דניחא הכי ספי דהכי פריך והרי זריקה דלא כתיבא ביה אצבע ולא פליג ר' שמעון ואע"ג דדרשינן ימין מהיקשא דחטאת הניחא למ"ד דבר הלמד מג"ש חוזר ומלמד בהיקשא אלא למ"ד אין חוזר ומלמד בהיקשא אמאי לא פליג ר' שמעון והשתא הא דמשני בחולין (דף כב·) סבר לה כר' שמעון דכהונה בעיא אצבע היינו כמ"ד חוזר ומלמד בהיקשא ולהכי שפיר דמשני בפרק התודה (לקמן פג·) כדי נכתבה אוי כמ"ד אין חוזר ומלמד בהיקשא ומיהו בפרק קמא דחולין (דף כב·) ליתא שינויא דכדי נכתבה אבל בסוף דם חטאת (לקמן לח·) משני תרוייהו ומיהו אפשר דהכא מודו כולי עלמא דחוזר ומלמד בהיקשא כיון דמצורע הוא דהוא מלמד ראשון ולתירוץ זה אנו צריכין בכמון דדריש בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת **)דהיינו כה) חטאת והיקשא גופיה מג"ש ילפינן לה: **פליג** בברייתא · הקשה בקונטרס כו) ליתני מקמילה דלא כתיב בה אלא כהונה ותנן קמץ בשמאל פסל ולא פליג רבי שמעון ותירץ דהיינו טעמא דלא פליג ר' שמעון דנפיק ליה דשמאל פסול מקדשי קדשים היא כחטאת וכאשם וקשה דאי ידע לברייתא דבכמון מאי קשיא ליה מזריקה הא בהדיא פליג דמכשר זריקה בשמאל כדקתני לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשם דהיינו כזריקת אשם ונראה דהוה משני מיד יד נפקא: **ולמאן** דאמר נמי בעי קידוש קומץ · היינו רב נחמן בר' יצחק ואיתותב לקמן בהקומץ רבה (דף כו·) ומכל מקום ניחא כז) לפרושי מילתיה דר' שמעון ככולי עלמא: **בשמאל** אכשורי מכשר · פירש בקונטרס כדאמרינן לקמן בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשם וקשה דהתם מיירי במעלה הקומץ בכלי להקטיר אבל כשנותן הקומץ בכלי שרת לקדשו לעולם אימא לך דבעי נתינה בימין כמו שהקמילה בימין ובזבחים (דף כה·) פירש בקונטרס דמכשר בשמאל משום דלא עדיף מקבלה דמכשר רבי שמעון בשמאל וגם זה קשה דלעולם אימא לך דעדיף משום דכתיב בה קרא יד יד דרבא ושמא לא מסתבר ליה למדרש דעדיף מקבלה ואם תאמר מאן דבעי קידוש קומץ היינו רב נחמן לקמן בהקומץ רבה (דף כו·) ***)פליג איהודה בריה דרבי חייא ויש לומר דהוה מפרש בא לעובדה ביד בקמילה גופה כדמשמע הכא או בהעלאה ביד להקטיר לאחר שנתקדש בכלי: **לקומץ** דמנחת חוטא · אף על גב דוימלא כפו ממנה לא כתיב במנחת חוטא ומייה כהן ילפינן לעיל יד יד לקמילה: **קמץ** ועלה בידו צרור · ואם תאמר מאי איריא עלה אפי' נשאר בשיריים נמי דהויא לה מנחה שחסרה קודם קמילה ופסולה כדאמרינן לעיל ויש לומר שאין רגילות לנמלס העשרון שלא יהא בו מעט יותר ואם תאמר ולרבי יהודה בן בתירה נימא דיחזור ויקמוץ ושמא התם לן תנא דלא כוותיה אי נמי יש לחלק בין קמילה פסולה לקמילה הנעשית מפסולין:

*)צ"ל מליקה **)דהיינו היקשא חטאת גופיה מג"ש נ"ק ***)ורב נחמן פליג נ"ק

נ"ק פ"ג

[עירובין כ]

ולר"ש נ"ק

בשמאל נ"ק

לקמן כו. זבחים יג. כה.

ר"ל בקומץ קאמר פי' נ"ק

[לעיל ו. ופ"נ]

סוטה יד

כחטאת דבימין היא נ"ק

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לקידוש קומץ היכא דמקדש:

כר"ש דכהונה נ"ק

שייך למילף דליתא נ"ק

שיטה מקובצת

א) והרי זריקה דלא כתיב בה · (זבחים דף כד) כל הסוגיא : ב) דתניא זרק בשמאל והשאר נמחק : ג) וחד לקידוש קומץ ולר"ש כו' פרש"י בפ"ג דקתני כו' עד א) קבל בשמאל פסול ור"ש מכשיר וא"ת מאי קאמר בשמאל מכשיר ר"ש אין לומר אחר שקמצו בימינו נתנו בשמאל ומניחו בכלי שרת דבהא לא מכשיר ר"ש כדאיתא בפ' הקומץ רבה קבל בימינו ונתן לשמאלו יחזיר לימינו דברי ר"א ור"ש והכ"א כיון שנתנו לשמאל פוסלתו ומפרש מ"ם משום דבעי לאקדושי בכלי וכיון שנתן לשמאל נעשה כדם שנשפך מן הצואר לרצפה ואספו שהוא פסול מכלל דר"א ור"ש לא בעו קדוש אלמא מאן דבעי קידוש כלי מיד שנתנו לשמאל פסלו ואם כן היכי קאמר הכא דבשמאל מכשיר אפילו מאן דבעי קידוש לכך נראה דלא מיירי הכא אלא באחיזת הכלי ולא בנתינת הקומץ · מהר"ם: ד) קומץ בשמאל אכשורי מכשר יד יד כו' לקמיצה גופה מדיהודה בריה דר' חייא נפקא [והשאר נמחק]· לפירוש הר"ר אלחנן דתירץ קושית הר"ר יעקב דאורליינ"ש דהך סתמא דהכא סבירא לה דדבר הלמד בג"ש אינו חוזר ומלמד בהיקש דפליגי בה מר זוטרא ורב פפא בפ' איזהו מקומן תרתי' שפיר והרי זריקה ואין לומר דהיינו מהיקשא דזאת התורה שהרי ימין בחטאת מג"ש דאצבע אצבע אתיא והו לא ילפינן שאר קדשים מחטאת מהיקשא דזאת התורה א"כ תימה מאי קאמר מדיהודה כו' הא הוא סבר דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בהיקש דהא עובדה בימין כחטאת היקש הוא וחטאת בימין בג"ש דאצבע אצבע ר"ל דרוצה ליישב הסתמא אליבא דכ"ע אפי' למ"ד חוזר ומלמד בהיקש מיהו קשה לפי' ר"ת דגרים והרי מליקה אבל זריקה לכ"ע פסולה בשמאל הוא ליהודה בריה דר' חייא וזריקה בשמאל כשר (רק)(דהוא) קאמר עובדה בשמאל כאשם תם לפי' הר"ר אלחנן קשה דסתמא א אתיא כמ"ד דבר הלמד בג"ש אינו חוזר ומלמד בהיקש הוא למ"ד חוזר ומלמד זריקת בשמאל פסולה והא יהודה בריה דר' חייא אית ליה חוזר ומלמד ואפ"ה קאמר דזריקה בשמאל כשרה וי"ל דיהודה בריה דר' חייא לא ס"ל כר"ע דדריש מה חטאת אינה באה אלא מן החולין וביד הימנית אלא ס"ל כר"א דדריש מה חטאת מקדש בבלוע בפרק דם חטאת אבל ימין לא ילפינן מיניה הלכך לא יליף יהודה בריה דרבי חייא ימין בשאר קדשים מחטאת · מהר"ם : ה) דאמר יהודה: ו) וה"ה במתניתין הוי קשיא לותיב מקמיצה : ז) דשמאל פסל בה מקדש קדשים היא תיבת במנחה נמחק : ח) מכשיר ת"כ אקידוש קאי דאילו אקמיצה לא פליג ר"ש דבעינא ימין כדאיתא לקמן שאלו את רבי א' מנין כו' [ופליגי תרי אמוראי בגמרא] ותיבת לקמן נמחק : ט) כלי. כיון דקמצו מכלי : י) שרת בהעלאה ע"ג המזבח וקאמר: יא) ולרב נחמן נמי דאמר כו' קדוש קומץ שטעינן ליה דמכשיר בשמאל דהוא קידוש קומץ במנחה כקבלה בדם ותנא קבל בשמאל פסול ור"ש מכשיר גירסת רש"י של מהר"ם וכת"י: יב) תיבת עובדה נמחק: יג) קדש קדשים ואות ו' נמחק: יד) כחטאת דביד ימין תיבות דחטאת לבד בימין נמחק נ"א עובדה בימין [illegible]

דזריקתן בכלי אבל חטאת דמתנתה באצבע מורה וה"נ אמרינן בברייתא בפ"ב דזבחים באצבעו ונתן מלמד שלא תהא מתנתו אלא בימין : בא לעבודה להקטירה בכלי דבכלי עצמו נותנה ע"ג האישים עובדה בשמאל כזריקת אשם שהוא בכלי ולא באצבע דמכשיר רבי שמעון [זריקת] בשמאל משום דלא כתיב אצבע כדאמרי' לעיל זרק בשמאל פסול ור"ש מכשיר והקטרת קומץ במנחה כנגד זריקת דם במנחה ואשם לאו דוקא אלא לישנא דקרא נקיט והשתא נפקא לן קמיצה בימין ומהכא נפקא דכל עבודות מנחה הנעשות ביד ימין בעי ויד יד למה לי ע"כ: טו) דאין זה משנה בשום מקום: טז) מאורליינ"ש (מאי פריך) אמאי לא פליג (מאי פריך) דלמא הוא דלא פליג ר"ש בזריקה לאו משום דכתיב כהונה אלא מהיקשא דזאת התורה כו' מהר"ם : יז) דאפי' גרסי' והרי מליקה: יח) תיבות אי נמי גרים מלק נמחק : יט) דחולין דבימין ואפילו לר"ש מדכתיב : כ) ומשני כר"ש דכהונה בעי כו' כמו שפירשתי בריש פירקין וי"ל הא דבעינא ימין בעוף היינו להזאה ומיצוי הדם במקום שחיטה ושחיטה לא בעי ימין מליקה נמי לא בעי ימין · מהר"ם : כא) בריש בחדא דיליף שלא כהכשירו מכהכשירו ופליג עליה בחדא דמלק בשמאל : כב) פסול כיון : כג) וכ"ש בקבלה א"נ לישמעינן פלוגתייהו [illegible]

[illegible]